

AGENSI SOCIALIZACIJE

- Porodica
 - Škola
 - Vršnjaci
 - Sredstva masovnih komunikacija
-

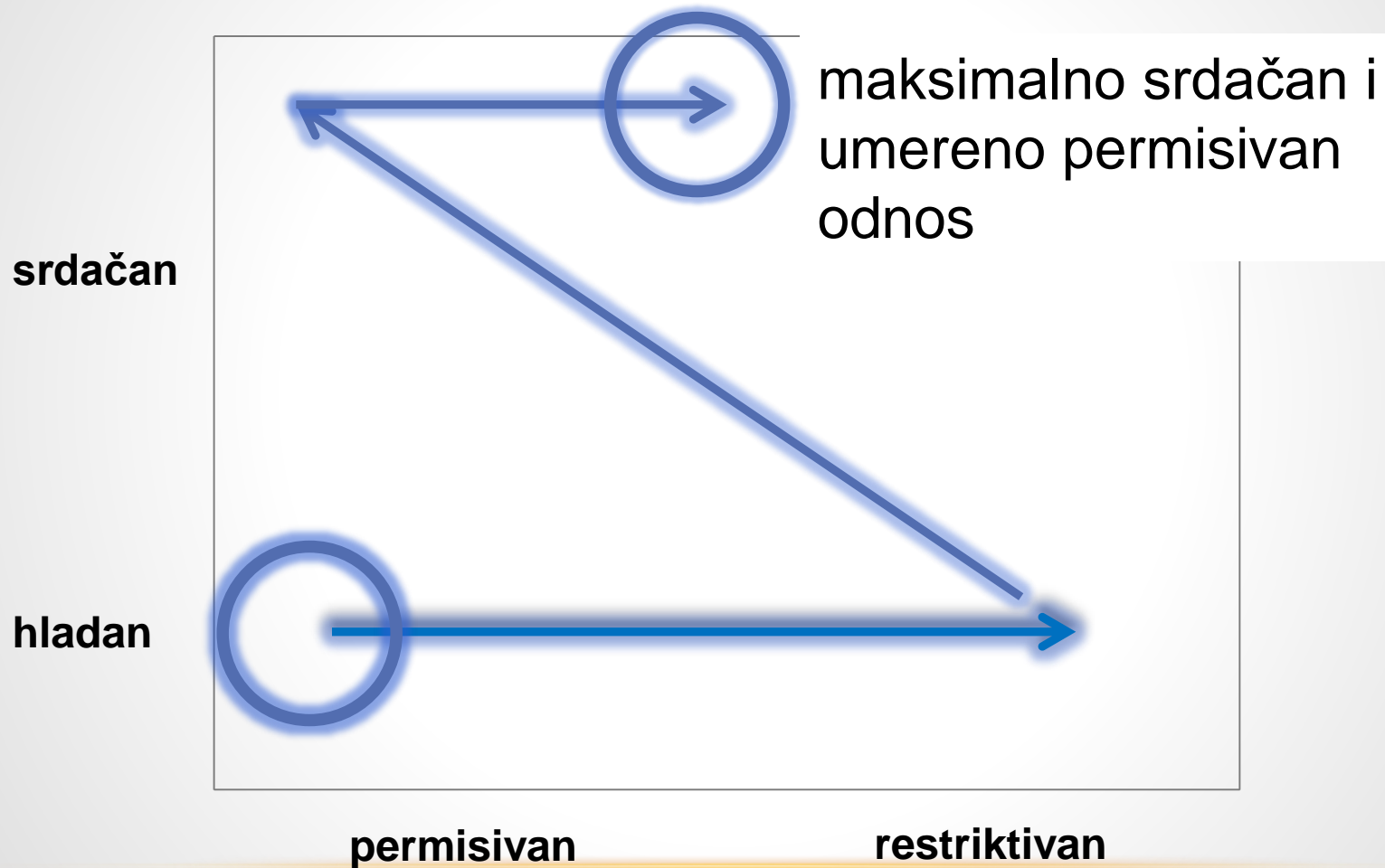
PORODICA

- Skup ljudi direktno povezan srodničkim vezama
 - prototip porodice: nuklearna porodica, koja udovoljava potrebama industrijskog društva
 - prvi i najvažniji agens socijalizacije
 - **Kako porodica utiče na razvoj deteta?**
 - Ranije se naglašavali pojedinačni postupci: odvikavanje od dojenja, navikavanje na čistoću, kontrola agresivnosti... Uticaj potvrđen, ali slabiji od predviđanog.
 - Sada se naglašava opšta atmosfera u porodici.
 - Dve najvažnije dimenzije odnosa prema deci:
 - srdačan – hladan odnos
 - permisivan – restriktivan odnos
-

DIMENZIJE OPŠTEG ODNOSA PREMA DETETU

srdačan	nizak nivo aspiracije slaba kontrola impulsa	poslušna, učtiva, nekreativna zavisna
hladan	antisocijalno ponašanje	
	permisivan	restriktivan

ŠTA PREPORUČUJU STRUČNJACI?

- Najuspešniji način socijalizacije: manifestovanje i uskraćivanje manifestovanja ljubavi prema detetu (tzv. emocionalno kažnjavanje) – potrebno da postoji srdačan odnos
 - Još važni:
 - doslednost u postupanju
 - odnos među roditeljima
 - nepotpunost porodice ranije smatran mnogo većim problemom
-

PORODICA U SAVREMENOM SVETU

- Poslednjih decenija porodica prolazi kroz velike transformacije.
 - Sve veći broj:
 - samaca (Britanija 1998: 28% odraslih živi samo)
 - vanbračnih zajednica
 - razvedenih brakova (stopa razvoda u V. Britaniji 40%)
 - samohranih porodica (samo jedan roditelj); oko 90% takvih roditelja su žene. Fenomen odsutnih očeva (u V. Britaniji 21%)
 - ponovnih brakova (u 28 od 100 brakova bar jedna osoba već ranije bila u braku)
 - rekonstruisanih porodica (bar jedan roditelj ima decu iz prethodnog braka)
 - Alternative braku: kohabitacija, homoseksualne veze
 - Povećan društveni nadzor nad porodicom: kontrola porodičnog nasilja, obaveza školovanja...
-

SREDSTVA MASOVNIH KOMUNIKACIJA

- skorašnji izum koji se strahovito brzo razvija
 - telefon: 1876
 - gramofon 1887.
 - radio program: neposredno posle I sv. rata.
 - televizijski prenosi: neposredno pre II sv. rata.
 - mobilni telefoni: u komercijalnoj upotrebi od 1983.
 - Internet: od 90-tih
 -
-

UTICAJ TELEVIZIJE

Rezultati studije Eleonor Makobi (1951) o delovanju televizije:

- televizija zbližava porodicu jer njeni članovi provode više vremena zajedno, ali se smanjuje interakcija među njima.
- deca manje vremena provode sa svojim vršnjacima
- odlazak dece na spavanje je kasniji
- vreme posvećeno televiziji oduzeto je od vremena posvećenog igri, pomaganju u kući, čitanju, kreativnim aktivnostima
- roditelji ne misle da je televizija štetna, već čak nalaze da je velika pomoć u čuvanju dece.

Početakom 80-tih:

- 98% američkih porodica je imalo TV aparat, a 50% dva.
 - Deca uzrasta 2-18 godina provode preko 3 sata svakog dana pred televizorom, što je više nego za bilo koju drugu pojedinačnu aktivnost, uključujući pohađanje škole, interakciju sa članovima porodice i igranje sa vršnjacima.
-

KAKO TELEVIZIJA UTIČE?

- učenje po modelu (ugledanjem na uzor). Modeli daleko bogatiji detaljima, jasniji, konkretniji i lakši za podražavanje nego modeli iz života.
 - po mnogima, najznačajniji dramski program
 - vesti više utiču na to koje teme će se smatrati bitnim, a manje na formiranje stavova.
 - „kraj detinjstva“: dostupnost agresivnih, seksualnih, uznemirujućih sadržaja. Razvijanje potrošačkog mentaliteta, ravnodušnosti prema nasilju, sklonost ka nasilju.
 - Da li TV zaglupljuje decu? Kod mlađe dece (do 6. razreda OŠ) korelacija između gledanja TV i inteligencije pozitivna, a kasnije negativna. Takođe, manje inteligentna deca bivaju stimulirana gledanjem TV i više čitaju, a bistrija deca zapostavljaju čitanje.
-

UTICAJ INTERNETA

- Šeri Terkl: *Sami zajedno*. Clio, 2011
- Nikolas Kar: *Plitko*. Heliks, 2013.
- Džin Tvengi: *Internet generacija: Dezorijentisanost dece u digitalnom dobu*. Psihopolis, 2019.

ŠKOLA

- Društvena institucija formirana da vrši snažan planski i sistematski uticaj.
- Postoji još od 3-4.000 godina p.n.e.
- Obrazovanje je najvažnije za razmeštanje duž društvene lestvice. Zašto?
- U školi dete usvaja bazična znanja (pre svega pismenost), ali i društvene norme i vrednosti: dete uči da živi u grupi, podvrgava se formalnim pravilima, sluša formalne autoritete, usvaja vladajuću ideologiju.
- **„Skriveni kurikulum“**: skrivene poruke i poduke
 - usvajanje ideologija i vrednosti, usvajanje društvenih uloga, poslušnost, konformizam.
- Bitni momenti:
 - organizacija školskog života
 - ličnost učitelja
 - nastavni školski program
 - odnos roditelja prema školi
- Aktuelne rasprave: Građansko vaspitanje? Verska nastava? Inkluzija?

VRŠNJACI

- „Kultura vršnjaka“: standardi ponašanja koje postavlja omladinska grupa (oblačenje, žargon, muzički ukus, vrednosti, uzori...).
- uticaj vršnjaka postepeno raste (maksimum od 13 do 19 godina) pa opada.
- Odrasli uglavnom precenjuju negativan uticaj vršnjaka
 - (Sofokle, 5. v.p.n.e.: “Naša mladi danas vole luksuz. Imaju loše manire i preziru autoritete; pokazuju nepoštovanje prema odraslima, i više vole da brbljaju nego da uče. Više ne ustaju kad neko stariji uđe usobu. Protivreče roditeljima, ne umeju pristojno ni da jedu, i tiranišu svoje učitelje.”)

VRŠNJACI

Uticaj vršnjaka pozitivan i nezamenjiv. U svojoj vršnjačkoj grupi mladi:

- uče da kontrolišu agresivne impulse
 - dobijaju emocionalnu i socijalnu podršku i stiču nezavisnost
 - stiču socijalne veštine, razvijaju rezonovanje i uče da izražavaju osećanja na zreliji način
 - usvajaju stavove prema seksu i ponašanje vezano za polne uloge
 - unapređuju moralno rezonovanje
 - unapređuju samo-poštovanje
 - Uloga vršnjaka u usvajanju delinkventnog ponašanja samo ako su porodične prilike loše.
-

NAJVEĆI UTICAJ NA MLADE IMAJU

1950

- porodica
- škola
- crkva
- vršnjaci
- televizija

2000

- vršnjaci
 - muzika/TV
 - Internet
 - porodica
 - škola
-

SOCIJALIZACIJA ODRASLIH

- Sve duži period detinjstva
- Tek 1833. je u Engleskoj zabranjeno da u fabrikama rade deca ispod 9 godina, i da deca od 9 do 13 godina rade duže od 8 časova dnevno.
- I u srpskoj patrijarhalnoj kulturi, dete počinje da se uključuje u život kad navrši 4 godine. Prvi posao je obično briga oko mlađeg brata ili sestre, sa pet godina već čuvaju živinu i sitnu stoku, i obavljaju jednostavne kućne poslove. Devojčice oko osme godine uče da pletu, krpe, pomažu oko kuvanja i loženja vatre...
- Ustaljen način života i ustaljene socijalne uloge u odraslom dobu stvaraju iluziju o nepromenljivosti ličnosti odraslih
- regularni životni događaji koji dovode do promena u ličnosti:
 - brak
 - zaposlenje
 - rođenje deteta
 - promena mesta stanovanja...
- Sve veća socijalna mobilnost i promenljivost životnih uslova u savremenom svetu